

Preek Handelingen 18: 24-28, HSV, thema: Samen op weg in zending

Gemeente van onze Here Jezus Christus,

Toen ik het thema te horen kreeg voor deze zendingszondag 'Samen op weg in zending' moest ik wel even nadenken over de vraag welk bijbelgedeelte daar bij zou passen. Bij zending denk je al heel gauw aan het zendingsbevel, of het zendingsboek bij uitstek, de Handelingen van de apostelen, waarin vooral de apostel Paulus een hoofdrol speelt. In dat bijbelboek ben ik dan ook maar eens gaan bladeren. Maar ja, wat moet je dan met dat 'samen op weg'. Misschien iets over Silas, Johannes Markus, Barnabas of Timotheus, mensen die Paulus hebben vergezeld op z'n reizen. Al bladerend kwam ik toen ineens de namen tegen van Priscilla en Aquila. Een echtpaar, een zendingsechtpaar, die heel veel voor Paulus hebben betekend. We zijn hun namen net tegengekomen in het bijbelgedeelte dat we lazen.

Laten we eens gaan kijken wie ze zijn, hoe hun leven eruit zag en wat we van hun kunnen leren.

Wat weten we over deze mensen?

Even wat achtergrondinformatie: Paulus ontmoet Aquila voor het eerst in Korinte. Aquila was een tentenmaker, net als Paulus. Vandaar dat ze gingen samenwerken . (Hd. 18:2,3). Aquila was samen met z'n vrouw Priscilla (of Prisca. Priscilla is een troetelnaam van Prisca, kleine Prisca, Priscaatje), vanuit Rome naar Korinthe gekomen, omdat de Romeinse keizer Claudius had bevolen dat alle Joden Rome moesten verlaten. Er is nog een buitenbijbels geschrift bekend van de Romeinse geschiedschrijver Suetonius. Hij had als taak biografieën van de Romeinse keizers te schrijven. In de Claudius-biografie van deze Suetonius kunnen we de volgende maatregel nalezen:

'De Joden die, opgehitst door de agitator (=onruststoker) Chrestus, voortdurend ongeregelheden veroorzaakten, verdreef hij (Claudius) uit Rome'

Hier wordt de naam Chrestus gebruikt. Omdat er verder niets bekend is over een jood Chrestus zien velen hier een verbastering in van de naam van Christus. Misschien weet u wel dat ons huidige NT gebaseerd is op verschillende vondsten van bijbelgedeelten. Een van de oudste ooit gevonden handschriften is de codex Sinaiticus. Het opmerkelijke is dat in dit handschrift het woord 'christen' als 'chresten' geschreven wordt. Omdat dit handschrift 'chresten' zegt, nemen uitleggers aan dat in de biografie over Claudius met Chrestus Christus bedoeld wordt.

Dan betekent dit dat onder de Joden in Rome, grote onrust was ontstaan over Jezus Christus. Was Hij de Messias, ja of nee. Claudius koos er voor, vanwege deze onrust, om rigoreus alle Joden uit Rome te verdrijven. Dat overkwam Priscilla en Aquila dus ook en zo zijn zij in Korinte terecht gekomen. Een Joods echtpaar die tot de overtuiging gekomen was dat Jezus de Christus, de Messias is.

Paulus blijft bij hen in huis en samen met Aquila werkte hij de eerste tijd in Korinte als tentenmaker. Op de sabbat hield Paulus besprekingen in de synagoge en trachtte zijn gehoor te overtuigen van het Evangelie. Later wijdde Paulus al zijn tijd in Korinte aan de verkondiging van Gods woord. Op grond van het feit dat Paulus soms als tentenmaker in z'n levensonderhoud voorzag, zijn sommige mensen ook nu nog van mening dat een zendeling z'n eigen brood moet verdienen en daarnaast, in z'n vrije tijd, aan zending zou moeten doen. Maar we zien hier al, dat Paulus dit echt niet altijd zo deed. Hier in Korinte, gaat hij zich na enige tijd voltijds met verkondiging bezig houden. Waarschijnlijk heeft hij in die tijd op kosten van Priscilla en Aquila geleefd. Dat hoort blijkbaar ook bij 'samen op weg in zending', dat je bijdraagt aan het levensonderhoud van een zendeling.

Priscilla en Aquila hebben in die anderhalf jaar dat Paulus bij hen over de vloer kwam ongetwijfeld heel wat te bespreken gehad met Paulus. Zo gaat dat, als vrienden en geloofsgenoten langdurig met elkaar optrekken. Je kunt het onder de koffie niet altijd over voetbal hebben. Ongetwijfeld heeft dit echtpaar 'privé catechisatie' van Paulus gehad tijdens hun samen op weg gaan. Onderwijs dat hun later goed van pas zal komen, als mede-arbeider van Paulus en leiders van een huisgemeente.

Toen Paulus na anderhalf jaar uit Korinte vertrok reisden Priscilla en Aquila met hem mee tot aan Efeze. Daar bleven zij geruime tijd wonen. En het is ook in Efeze waar de gebeurtenis plaatsvindt waar we net over gelezen hebben.

Voordat we daar naar gaan kijken wil ik graag nog even uw aandacht vragen voor het volgende. Het is zeer ongebruikelijk dat bijna iedere keer, als over dit echtpaar gesproken wordt, eerst de naam van Priscilla, de vrouw dus, wordt genoemd en daarna de naam van Aquila, de man. Kijkt u maar mee:

Hd. 18:18: *....nam hij afscheid van de broeders en vertrok vandaar per schip, in gezelschap van Priscilla en Aquila....*

Hd. 18: 26: En toen Aquila en Priscilla hem gehoord hadden.... (nadat de SV uitkwam zijn er nog oudere handschriften gevonden die de volgorde andersom hebben, vandaar dat de NBG en de NBV vertaling de volgorde andersom hebben staan. Waarschijnlijk is dat de oorspronkelijke lezing)

Rom. 16:3: Groet Priscilla en Aquila, mijn medewerkers in Christus Jezus.

2 Tim. 4:19: Groet Prisca en Aquila en het huis van Onesiforus.

Blijkbaar gaat Priscilla, de vrouw, voorop in de verkonding van Gods woord en was zij meer bekwaam in het uitleggen van Gods Woord dan haar man. Het gaat misschien wat ver om alleen op grond van dit feit de deur open te zetten voor vrouwelijke predikers, dan zijn er waarschijnlijk nog wel een paar bijbelgedeelten die grondige bestudering nodig hebben, maar het mag ons wel tot nadenken stellen, dat het zelfs in die tijd al voorkwam dat een vrouw de voortrekker is in de verkondiging. Voorstanders van mannelijke predikers gebruiken vaak het argument dat de tijdgeest niet bepalend mag zijn voor ons standpunt, maar dan moeten we ons ook eerlijk afvragen of ons huidige denken hierover niet door de tijdgeest van vroeger is ingegeven. Hier in het NT zien we, tegen de cultuur van die tijd in, een vrouw die als verkondiger van het Evangelie werkt. En dat is in overeenstemming met de manier waarop Jezus vrouwen een prominente plek gaf onder Zijn volgelingen en zelfs een vrouw als eerste liet getuigen van de opstanding.

Zo gebeurde het ook in Efeze als Priscilla en Aquila Apollos, afkomstig uit Alexandrië in Egypte, ontmoeten in de synagoge. Alexandrië was in die dagen hét centrum van wetenschap en cultuur, dat zelfs het grote Athene in aanzien had overtroffen. Een derde deel van Alexandrië bestond in die tijd uit Joden. Alexandrië was de grootste Joodse kolonie in de diaspora (verstrooiing). Alexandrië was de plaats waar de oude Hebreeuwse Bijbel in het Grieks vertaald is (de zgn. Septuaginta) voor de Joden buiten Israel die het Hebreeuws niet meer kenden. Ook had Alexandrië de grootste bibliotheek van het hele Midden Oosten. In Alexandrië heeft ook Flavius Josephus gewerkt, de Joodse geschiedschrijver en Philo, de grote filosoof en bijbeluitlegger. Ongetwijfeld hebben al deze feiten z'n invloed gehad op de ontwikkeling van Apollos.

Apollos was een Jood en een geleerd man. Hij was kundig op het gebied van de Schriften. De NBG zegt dat hij doorkneed is in de Schriften. Behalve dat Apollos geleerd was, was hij ook een welsprekend man. Hij was dus ook in staat z'n geleerdheid om te zetten in taal die de gewone man ook begreep. Dat is een prettige combinatie. Geleerd zijn is mooi, maar als je het niet begrijpelijk kunt uitleggen dan bereik je als prediker niet veel. En andersom geldt dat natuurlijk ook. Als je een goed spreker bent, maar je bijbelkennis is minimaal, dan zul je heel gauw uitgesproken zijn. Apollos had beiden en dat was prettig. Maar toch haperde er nog wat aan. Apollos wist ongetwijfeld veel van de toenmalige bijbel, maar het Nieuwe Testament moest nog geschreven worden, en hij wist alleen nog maar van de doop van

Johannes. Vermoedelijk heeft hij contact gehad met volgelingen van Johannes de Doper, wiens boodschap de komst van de Messias aankondigde. Johannes riep op tot bekering omdat de Messias in aantocht is. Vermoedelijk heeft Apollos hierover gehoord, maar had hij geen weet van Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. Toen Priscilla en Aquila Apollos hoorden spreken hebben ze hem apart genomen en thuis uitgenodigd. Respectvol, dat ze hem meenamen en deze geleerde man niet in het bijzijn van anderen in de synagoge hebben bekritiseerd.

En daar thuis heeft dit 'tentenmakers-echtpaar' de geleerde Apollos verder onderwezen over de Here Jezus. Een prachtige gelegenheid om alles wat ze van Paulus geleerd hebben, tijdens zijn logeerpartij van anderhalf jaar in Korinte, nu over te brengen aan Apollos. Ze zullen Apollos verteld hebben van Jezus' optreden. Zijn wonderen, de genezingen van blinden, doven, melaatsen en bezetenen. Zijn lopen over het meer, de wonderbare spijziging, maar vooral ook zijn aanspraken: Ik en de Vader zijn één. Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. Niemand komt tot de Vader dan door Mij. En natuurlijk zijn aankondigingen van het lijden en uiteindelijk Zijn afschuwelijke kruisdood, die op het eerste gezicht een afgang, een nederlaag leek, maar die op de één of andere wonderlijke wijze juist de grootste overwinning ooit blijkt te zijn. Apollos zal gehoord hebben van die paasmorgen, het lege graf, het ongeloof van zijn vrienden, maar ook het onomstotelijke bewijs dat Jezus leeft en dat de dood een verslagen vijand is. Vol enthousiasme zullen Priscilla en Aquila over Pinksteren verteld hebben. De Geest van God, die eerst slechts aan enkele bijzondere mensen gegeven werd, zoals profeten en koningen, is nu uitgestort. Eerst slechts druppeltjes en nu is als het ware een bak vanuit de hemel leeggegooid. Wie Christus toebehoort ontvangt de Geest om voor altijd bij hem te zijn. Die Geest wil je als een Pleitbezorger bij staan. Hij zal geloof in je hart werken, je karakter vormen zodat je meer en meer op Jezus zal gaan lijken, de Geest zal je van binnenuit vernieuwen en jouw talenten in gaan zetten om met vrucht te kunnen meewerken aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk. En reken maar dat dat gebeurd is. Later zal Apollos in Korinte aan de slag gaan. En in die gemeente waren de mensen zo onder de indruk van zijn preken dat er mensen in de gemeente waren die zich 'van Apollos' noemden. Die fanclub-praktijken waren natuurlijk niet goed en Paulus heeft dat ook moeten corrigeren, maar feit is en blijft dat de Heilige Geest de kennis en de welbespraaktheid van Apollos heeft gebruikt om de gemeente daar op te bouwen.

Wat zal Apollos onder de indruk zijn geweest van het onderwijs van dit echtpaar.

Ongetwijfeld zal Apollos de Here Jezus hebben aanvaard als z'n persoonlijke Verlosser.

Apollos zal daarna ook gedoopt zijn, mogen we aannemen. Hoewel er nog helemaal geen gemeente was, met een kerkenraad en zo, zal hij gedoopt zijn in de naam van de drie-enige God. Het feit dat je ooit de doop van Johannes de Doper hebt ondergaan, een doop van verootmoediging en bekering, wil nog niet zeggen dat je dan niet de christelijke doop hoeft te ontvangen. De christelijke doop is een doop in de naam van de drie-enige God of een doop in de naam van Jezus. Dat had Jezus zelf bevolen. Lukas vermeld verder niets over de doop van Apollos. Ook niet wie het ritueel voltrokken heeft. Als ik heel eerlijk ben had ik wel graag willen weten of de doop door Priscilla – een vrouw dus – is bediend. Ik sluit het niet uit, maar weten doe ik het niet.

En na deze spoedcursus reisde Apollos verder naar Achaja waar hij de Joden vanuit de Schrift liet zien dat Jezus de Christus is. De Heilige Geest schakelt hem volop in.

Wat we zo hebben gezien in het leven van Priscilla en Aquila is precies wat de apostel Paulus later aan Timotheus, één van zijn andere helpers, leert. We lezen het in 2 Timotheüs 2:2: *En wat u van mij gehoord hebt onder vele getuigen, vertrouw dat toe aan trouwe mensen die bekwaam zijn om ook anderen te onderwijzen.*

Paulus heeft Priscilla en Aquila onderwezen. Priscilla en Aquila onderwezen Apollos. Apollos onderwijst de mensen in Achaja.

Dit is wat in de zending wel 'geestelijke vermenigvuldiging' genoemd wordt. Het is een soort sneeuwbaaleffect. Een effect dat alleen werkt als mensen zich ook willen laten inschakelen. En bij dat inschakelen kan geen enkele schakel gemist worden.

Samen op weg in zending betekent dat we in de eerste plaats net als Priscilla en Aquila bereid moeten zijn om zending mogelijk te maken. Dit echtpaar bood Paulus onderdak en stonden toe dat hij op hun kosten leefde. Zij ontvingen geestelijke zegen van Paulus en voorzagen hem in het levensonderhoud. Zoals een soldaat in het leger niet z'n eigen soldij hoeft te betalen (1 Kor.9:7) zo heeft een boodschapper van God recht op levensonderhoud. Heel praktisch naar ons vertaald betekent dat, dat onze zendingswerkers recht hebben op financiële steun. Zij hebben het voorrecht om te mogen verkondigen, de gemeente heeft het voorrecht om erin bij te dragen. En dan is het feitelijk een schande voor de ondersteuners als de zendingswerkers het financieel krap hebben. Niet voor de zendeling! Laten we dat goed beseffen, het is een voorrecht om door middel van financiële steun deel te hebben aan de bediening van onze zendingswerkers.

Samen op weg gaan in zending heeft ook te maken met je afvragen of God niet meer van je wil. Priscilla en Aquila lieten zich inschakelen, zij reisden met Paulus mee, stichtten gemeenten, onderwezen Apollos, die vervolgens ook weer op zendingsreis ging. U mag best weten dat ik het aan de ene kant geweldig vind dat wij zoveel zendingswerkers hebben. Er zijn niet veel kerken met zoveel zendingswerkers. Maar heeft u ook wel eens naar de leeftijden van onze zendingswerkers gekeken? Verschillenden van hen zijn al ruim boven de zestig. Ik wil vanmorgen ook onze jongeren oproepen om zich eens heel serieus af te vragen of zij ook niet moeten worden ingeschakeld in de zending.

Nog nooit is de wereld overreizen zo binnen handbereik geweest als in onze tijd.

Nog nooit is er op het gebied van communicatie zoveel mogelijk geweest als in onze tijd.

Nog nooit eerder is er een generatie jongeren geweest die zo goed is opgeleid als in onze tijd.

Nog nooit is Nederland zo welvarend geweest, en dus ook financieel in staat om mensen uit te zenden, als in onze tijd.

We zijn een gezegende gemeente, met onze zendingswerkers, met hun thuisfronten, met de zendingscommissie. Absoluut, daar wil ik helemaal niets aan af doen. Maar het werk moet wel doorgaan. Er zijn in onze wereld nog altijd onbereikte volkeren. Daar hebben verschillenden van ons op de Kairoscursus ook over gehoord. *Het Evangelie van het Koninkrijk zal in heel de wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken; en dan zal het eind komen (Matt.24:14)*. Blijkbaar heeft de inspanning van de wereldwijde kerk om de volken te bereiken alles te maken met de wederkomst van de Here Jezus. Niet dat wij de wederkomst bewerken, maar we mogen wel met Hem meewerken. Hij wil zo graag terugkomen. Hij wil zo graag dat het getal vol wordt en de hele schepping bevrijd gaat worden. En als wij dat nu ook willen, hè, dan is het belangrijk dat we volhouden. Dat we ons blijven inspannen met dat doel voor ogen. Dat we ons blijven inzetten voor de verspreiding van Gods goede boodschap omdat God redding wil! Dat we samenwerken waar we kunnen. Net als dat echtpaar, een man en een vrouw. Beschikbaar om bij te dragen aan het levensonderhoud van de zendeling, beschikbaar om van de zendeling te leren, beschikbaar om met hem mee te gaan, beschikbaar om Apollos te onderwijzen. Beschikbaar voor God. God zoekt zulke mensen. Mensen die op weg willen gaan.

Samen op weg in zending! Ga je mee?

AMEN

Februari 2016
G.P. Hartkamp
Wapenveld